

De Steile Bank

Dick Woets

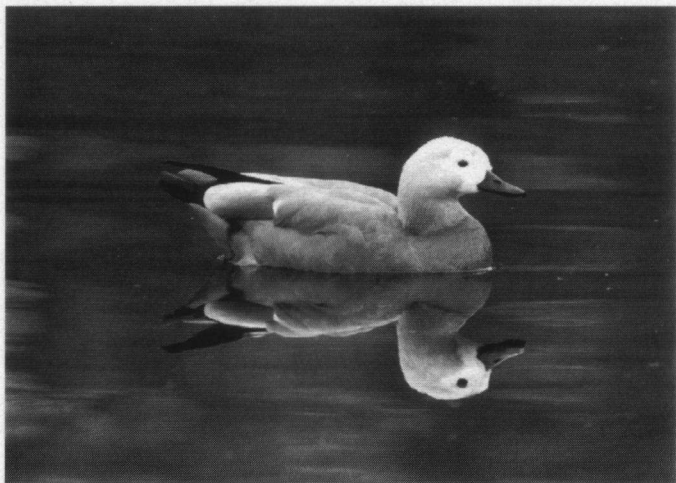
Aan de zuidkust van Friesland, enkele honderden meters verwijderd van de vaste wal, ligt een zandplaat die over een kleine oppervlakte boven water uitkomt. Dat is de Steile Bank, een natuurgebied van 'It Fryske Gea'. Al op grote afstand is deze zandplaat zichtbaar als een zwarte streep in het IJsselmeer, waarvan de kleur wordt bepaald door enkele duizenden Aalscholvers die de bank als rustplaats gebruiken. Maar niet alleen Aalscholvers zijn er te vinden. Ook duizenden meeuwen, sterns, eenden en steltlopers verzamelen er zich in de zomer om er te overnachten of in de ondiepten naar voedsel te zoeken. Het is een traditie geworden, in augustus samen met Sjoerd Bakker een bezoek aan dit fraaie gebied te brengen. Wij zitten dan vanaf de namiddag tot ver na zonsondergang op de basaltglooiing die ter plaatse de zuidkust van Friesland markeert.

Een impressie

Het is 21 augustus 1992 als Sjoerd belt met de vraag of ik die avond meega naar de Steile Bank. Het weer is niet optimaal: wat dampig, met een frisse wind uit het westen en een waterig zonnetje dat zich wat te schaars vertoont. Maar de berichten voor de komende dagen zijn ongunstig en wij besluiten te gaan. Met de telescoop over de schouder en de nodige proviand in de rugzak sjouwen wij door de weilanden die aan de IJsselmeerkust grenzen. Op een paaltje bij wat struikgewas zit een Buizerd alert naar prooi te speuren. Opmerkelijker echter zijn de ganzen die er grazen. Wij tellen maar liefst vijftien Casarca's en dertien Indische Ganzen en dan nog vier of vijf Kolganzen die je hier vrijwel jaarlijks ziet. Waarschijnlijk gaat het daarbij om aangeschoten exemplaren. Ook elders in Friesland worden die regelmatig waargenomen. En verder vallen, evenals andere jaren, de grote aantallen Gele Kwikstaarten op. Onophoudelijk hoor je hun scherpe roepje en soms zie je er zo'n tien tegelijk in je kijkerbeeld.

Tussen het melkvee door (onze weg terug, straks in het donker, al vast bepalend, waarbij je altijd de weijtjes met stieren in de gaten moet houden), naderen wij de zoom maïs die ook dit jaar weer langs de IJsselmeerkust staat. Daarachter ligt de basaltglooiing, waarop wij een plekje zoeken met een goed uitzicht over de wijde omgeving. De

karacteristieke Meidoorns en Vlieren zijn enkele jaren geleden helaas gekapt, maar verder is de sfeer schitterend. Geen andere geluiden dan die der vogels verbreken de rust. Op de dichtstbijzijnde hoeft blaft soms een hond, maar dat is meer dan een kilometer bij ons vandaan en het geluid onderstreept meer de stilte dan dat het die verstoort. Het zicht valt mee: de grote horde Aalscholvers, dicht opeen op de bank, is goed te zien. In de ondiepte rondom de plaat zitten alle algemene meeuwesoorten, met relatief al vrij veel Grote Mantelmeeuwen. Daartussen krioelen vele honderden sterns, vooral Zwarte Sterns, maar ook veel Visdiefjes. De bedelroep der jongen is onophoudelijk te horen. Onder de talloze eenden rondom de bank komen relatief veel Slobeenden en Smienten voor en ook ontdekken wij er een enkele Pijlstaart, wat Wintertalingen en Krakeenden. Vele tientallen overzomerende Bergeenden zijn er ook. Kluten en Grutto's zoeken voedsel in het ondiepe water. Met de telescoop ontdekken wij er ook Kemphanen tussen, een enkele Tureluur, een Bontbekplevier. Wij horen de geluiden van overvliegende Regenwulpen. Een Zwarte Ruiter. Watersnippen vliegen af en aan. Op de basaltglooiing waar wij op zitten, zoeken Oeverlopertjes hun voedsel. Soms flitst er eentje weg vlak voor onze voeten om met afhangende trillvleugeltjes naar een ander plekje te gaan.

Opmerkelijk is een groep Casarca's.
Foto: Henk Harmsen.

Als wij de telescoop wat meer op de omgeving richten, verschijnen er Flamingo's in beeld. Wij tellen er maar liefst tweeëntwintig, een record-aantal in vele jaren. Ook Knobbelzwanen en een Zwarte Zwaan foerageren rondom de bank. De Lepelaars, die in andere jaren soms hun bedelende jongen hier nog voeren, missen wij vandaag. Dat geldt ook voor de Brilduiker, die hier regelmatig lijkt te overzomeren, en evenmin zien wij deze keer de Visarend. Wel glijdt een mannetje Bruine Kiekendief prachtig over de maïsrand langs de kustlijn. Het is inmiddels zo'n uur of zes en wij hebben de aanwezige vogels zo'n beetje op naam gebracht, als een Fuut onze aandacht trekt. De strook water vlak voor ons ligt in de luwte van de maïs en laag boven het water moeten talloze muggen rondzwermen, gezien het foerageergedrag van Boerenzwaluwen en Zwarte Sterns. De Fuut zoekt ook naar voedsel, niet door te duiken, zoals wij dat van deze viseter zijn gewend, maar door met zijn snavel rare uitvallen in de lucht te doen. Daarbij horen wij duidelijk het knappen van de beide snavelhelften op elkaar. De vogel is onmiskenbaar op muggenjacht, wat een niet alledaags (maar wel eerder in de literatuur beschreven) beeld oplevert.

Om zeven uur worden wij opgeschrikt door de rauwe kreten van een Reuzenster, een soort die hier jaarlijks pleistert tijdens zijn tocht vanuit de broedgebieden in de Oostzee naar Afrika. Wij kunnen hem niet ontdekken, maar als wij de langgerekte bank met de telescoop afturen, blijkt dat er drie Reuzensterren zijn gearriveerd en ingevallen. Eén adulte vogel zit naast een jong, dat aan zijn rechterpoot een aluminiumring draagt en nog bedelgedrag vertoont. De derde vogel is adult en zit alleen, dat wil zeggen: tussen zijn talrijke familieleden, de Zwarte Sterns. Een reus tussen dwergen. Prachtig zijn de rode dolksnavel en de zwarte poten te zien. Het daaropvolgende uur horen wij nog regelmatig het indringende geluid van de Reuzensterren en tegen acht uur tellen wij er zes, een leuk resultaat nu de meeste vogels al in Zuid-Europa zitten. De top valt op de Steile Bank doorgaans eind juli. Daarna vertonen ze zich in toenemend aantal op roestplaatsen in de Camargue in Zuid-Frankrijk. Ze gedragen zich rustig vanavond, poetsen de veren, strekken de vleugels eens en doen een paar stappen. Als de schemering valt, lijken er nog meer Reuzensterren te arriveren, aangezien wij de roep nog regelmatig horen. De gelokaliseerde vogels hebben zich echter deels verplaatst en het zicht op de verste delen van de plaat is te slecht geworden om de soort nog te herkennen.

Wel doet zich inmiddels een nieuwe verrassing voor. Om halfnegenversijnt een Dwergmeeuw in beeld, die met Kokmeeuwen en Zwarte Sterns boven de in de luwte gelegen strook water vóór ons mugjes vangt. Kort daarop ontdekken wij een tweede en als wij daarna de foeragerende meeuwen en sterns langdurig observeren, blijkt dat er steeds meer Dwergmeeuwen verschijnen, laag boven de watervlakte scherend en druk

Een nieuwe verrassing: een Dwergmeeuw verschijnt in beeld. Foto: Jan van de Geld.

voedselzoekend, soms met tien exemplaren tegelijk. In totaal moeten er ten minste dertig Dwergmeeuwen aanwezig zijn, maar het zou ons niet verbazen als het om wel honderd vogels gaat, die alle dus laat bij de Steile Bank aankomen en er tot in de late schemering actief zijn. Vrijwel alle hebben ze het volwassen kleed.

Het nauwkeurig bekijken van de meeuwen en sterns vlak voor ons levert een soort op die voor de nodige opwindung zorgt. Hij is zo groot als een Zwarte Stern en heeft globaal het zelfde (herfst-)kleed, maar de staart is duidelijk wit en als hij met sierlijke zwenkingen naar de bank gaat om daar in te vallen, zien wij herhaaldelijk heel fraai de lichte voorvleugels. Het is een Witvleugelster, een soort die ik tot nu toe alleen in de Oostvaardersplassen zag.

De avond valt. De vijftien Casarca's uit de weilanden zijn inmiddels naar de Steile Bank gevlogen, waar zich ook nog eens ten minste zes exemplaren ophielden. Zó veel hebben wij er nog nooit gezien. De Indische Ganzen hebben wij overigens niet naar de zandplaat zien vliegen, maar wellicht zijn ze ons ontgaan. Wij pakken onze spullen en verlaten deze oase van rust, begeleid door de kolderende geluiden van de duizenden Aalscholvers op de zandplaat. Tussen grote koeiellijven door en te midden van de herfstige roep van opgeschrikte Kieviten zoeken wij in het donker onze weg naar de auto, een wereld achterlatend die in geen tientallen jaren lijkt te zijn veranderd. Dat geeft een ongekend gevoel van rust, dat ons ook volgend jaar stellig weer naar deze plek zal brengen.